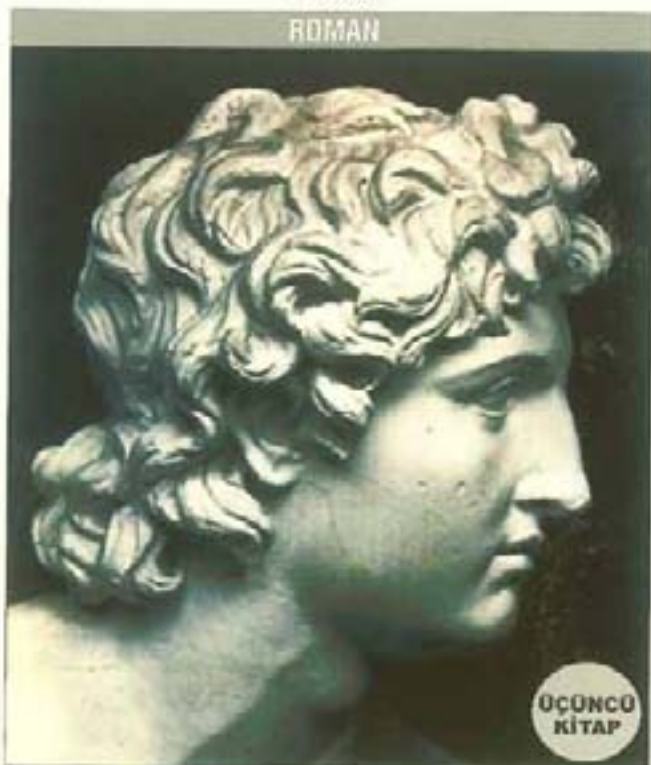

VALERIO MASSIMO MANFREDI
BÜYÜK İSKENDER
DÜNYANIN HÂKİMİ

❤
CAN

ROMAN

İTALYANCA ASLINDAN ÇEVİREN
EREN CENDEY

Valerio Massimo Manfredi
BÜYÜK İSKENDER

Dünyanın Hâkimi

ÜÇÜNCÜ CİLT

Can Yayınları: 1025
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 458

Il Confine del Mondo, Valerio Massimo Manfredi
© 1998 Arnoldo Mondadori Editore SpA
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 1999
Bu kitabın Türkçe yayın hakları
Arnoldo Mondadori Editore SpA
aracılığıyla alınmıştır.

1. basım, 2000
4. basım, 2005

Kapak Tasarımı: Erkal Yavı
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Serap Bertay
Düzeltili: Fulya Tükel
Montaj: Mine Sarıkaya

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Şefik Matbaası

ISBN 975-07-0042-2

CAN SANAT YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Valerio Massimo Manfredi
BÜYÜK İSKENDER

Dünyanın Hâkimi

ROMAN

İtalyanca aslından çeviren
EREN CENDEY

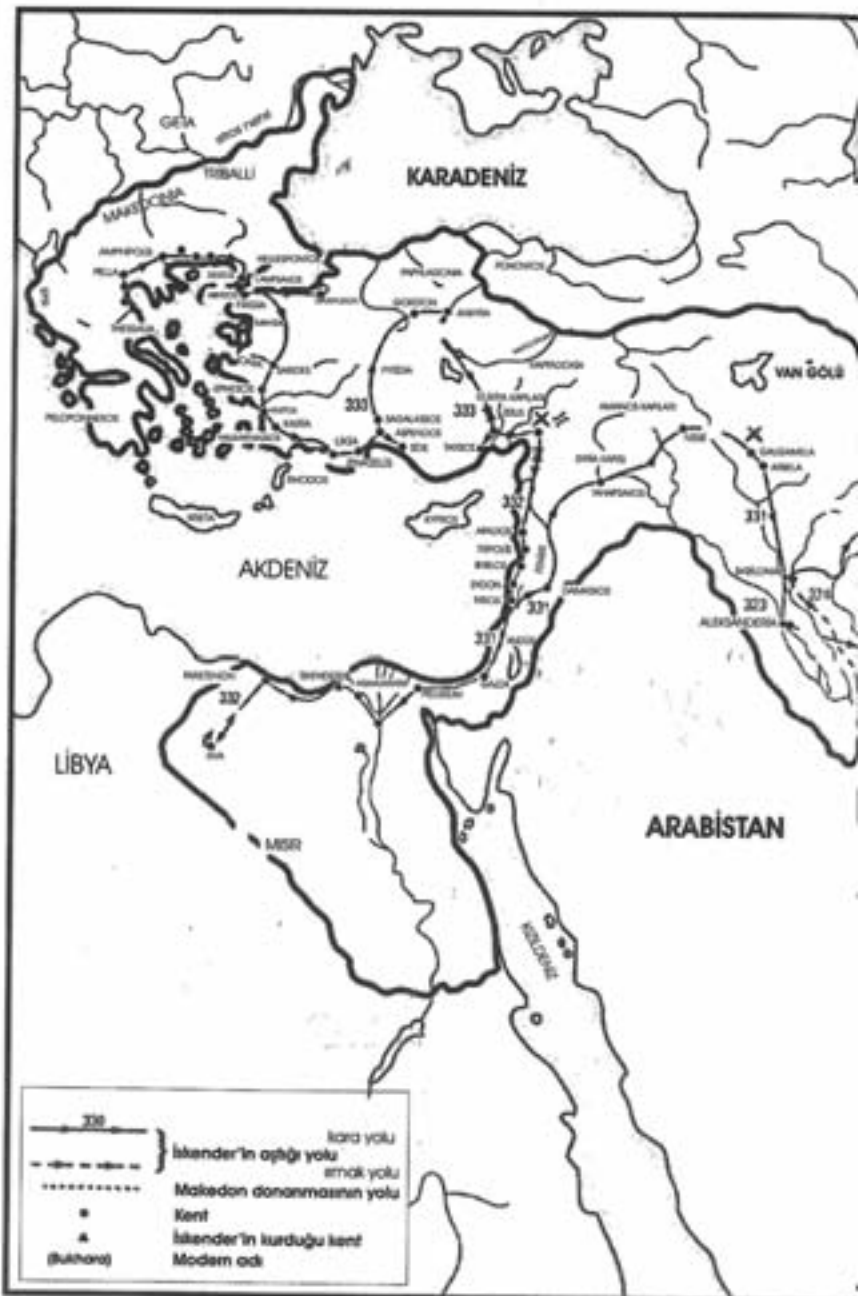
CAN YAYINLARI

**VALERIO MASSIMO MANFREDI'NİN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
KİTAPLARI**

MAKEDONYA'DAN ANADOLU'YA (Büyük İskender: 1) / roman
ANADOLU'NUN KAPILARI (Büyük İskender: 2) / roman
DÜNYANIN HÂKİMİ (Büyük İskender: 3) / roman

Valerio Massimo Manfredi, Milano Luigi Bocconi Üniversitesi'nde arkeoloji profesörüdür. Daha önceleri değişik İtalyan Üniversitelerinin yanı sıra Paris'de Sorbonne ve Chicago'da Loyola Üniversitesi gibi yabancı eğitim kurumlarında Öğretim üyeliği görevini üstlenmiştir. Akdenizin pek çok bölgesinde arkeolojik kazılar üstlenmiş, çok sayıda deneme ve makaleye imza atmıştır. Edebiyatçı kimliği ile antik dünyadan esinlenilmiş ve dünyanın pek çok yerinde yayınlanmış ondan çok roman yazmıştır ve bunların pek çoğu sinemasal yapımlara dönüştürülmek yolundadır. İtalyan ve yabancı basına antik dünya uzmanı olarak danışmanlık vermeyi sürdürmekte, radyo ve televizyon programları hazırlamakta ve yönetmektedir. Bologna yakınlarındaki kır evinde yaşamaktadır.

Eren Cendey, İtalyan Lisesi ve İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü mezunudur. Calvino'dan *Kozmokomik Öyküler*, Karga Sona Kaldı; Cesare Pavese'den *Güzel Yaz, Ağustosta Tatil, Tepedeki Ev*; Valerio Massimo Manfredi'den *Büyük İskender*, Niccolo Ammaniti'den *Korkmuşorum*; Susanna Tamaro'dan *Yüreğinin Götürdüğü Yere Git*; Anima Mundi, Sevgili Mathilda, *Eve Doğru, Yanıtlı Beni*, Kitaplardan *Korkan Çocuk, Daha Çok Ateş Daha Çok Rüzgâr, Akıl Bir Karış Havada, Tombul Yürek, Büyülü Çember, Tobia ve Melek*; Roberto Calasso'dan *Ka*; Isabel Allende'den *Aşkta ve Gölgeden, Eva Luna Anlatıyor*; Ermanno Cavazzoni'den *Budalalar Takvimi*, Marlo Morgan'dan *Bir Çift Yürek* adlı kitapları ve Gerónimo Stilton dizisini Türkçe'ye çevirmiştir.

1

İskender, ilkbaharın sonlarına doğru, Amon Vahası'nı Nil'in Memphis kıyısına bağlayan yolda ilerlemeye başlayarak çölde yeni bir yolculuğa çıktı. Saatlerce yalnız başına doru atını sürüyor, Bukefalos da dizginleri ve koşumları olmadan sahibinin yanında ilerliyordu. Kral, aşmak zorunda olduğu yolun uzunluğunu kavrayalı beri atını her türlü gereksiz yorgunluktan esirgiyor, adeta genç yaşının gücünü olabildiğince uzatmaya çabalıyordu.

Kızgın güneş altında üç hafta yol aldıktan ve pek çok zorluğa katlandıktan sonra Nil'in kıyılarını müjdeleyen yeşil çizgiyi gördüklerinde, düşüncelerine ya da anılarına dalmış olan Kral ne yorgunluk, ne de açlık, susuzluk belirtisi gösteriyordu.

Arkadaşları onun bu sessizlik arzusuna saygı gösteriyor, uçsuz bucaksız çöllerde kendi sonsuzluk duygusu, ölümsüzlük kaygısı, ruhunun tutkularıyla baş başa kalmak isteğini anlayışla karşılıyorlardı. Yalnızca akşamları konuşabildiklerinden, Leptine onu yıkarken arkadaşları Kral'ın çadırına giriyorlardı; böylece birlikte biraz çene çalabiliyorlardı.

Günün birinde Ptolemaios uzun zamandır içinde gizlediği bir soruyla İskender'i şaşırtıverdi: "Tanrı Amon sana ne söyledi?"

"Bana 'oğlum' diye hitap etti," dedi İskender.

Ptolemaios, Leptine'nin elinden düşüveren süngeri alıp kıza uzattı. "Peki, sen ona ne yanıt verdin?"

"Babamın bütün katilleri öldü mü, içlerinden hayatta kalan var mı?" diye sordum."

Ptolemaios tek söz etmedi. Kral'ın küvetten çıkmasını bekledi, omuzlarına keten bir örtü örtüp sırtını ovmaya başladı. İskender yüzünü döndüğü zaman gözlerinin ta içlerine, adeta ruhunun derinliklerine dek bakarak şöyle bir soru sordu: "Artık sen de bir tanrı olduğuna göre, baban Philippos'u hâlâ seviyor musun?"

İskender içini çekti: "Bu soruyu soran sen olmasaydın, bunlar Kallisthenes'in ya da Kara Klitos'un sözleridir, dedim. Kılıcını ver bana." Ptolemaios ne diyeceğini bilemedi ama Kral'a karşı koyamazdı. Kılıcını kınından çıkartıp ona uzattı. İskender kılıcın ucuyla kolunun derisini kesti, kanının ince ince akmasını bekledi. Sonra da, "Bu ne? Kan değil mi?" diye sordu.

"Öyle elbette."

İskender, Homeros'un bir dizesini anımsatarak, "Bildığımız kan değil mi? Yüce tanrıların damarlarında akan ölümsüz kandan değil," dedi. "Ve sevgili dostum, arkadaşın Kral'ı seviyorsan, beni anlamaya çalış ve boşuna yaralama."

Leptine, Kral'ın kolunu şarapla silip temiz bir bezle sararken, Ptolemaios bu sözlerin anlamını kavradı ve böyle konuştuğu için özür diledi.

İskender arkadaşının üzüldüğünü görünce, yemeğe kalmasını söyledi; aslına bakılacak olursa, yemekte kuru ekme, hurma ve ekşi palmye şarabından başka bir şey yoktu.

"Şimdi ne yapacağız?" diye sordu Ptolemaios.

"Tyros'a döneceğiz."

"Sonra?"

"Bilmiyorum. Oraya vardığımızda Antipatros'un bana Yunanistan'dan haberler göndereceğini ve ulaklarımızdan, Dareios'un tasarılarına ilişkin bilgiler alacağımızı umuyorum. Kararımızı bu verilere göre vereceğiz."

"Eumenes'in, kayınbiraderin Epirli İskender'in başına gelenleri sana söylediğini duydum."

"Ne yazık ki evet. Kardeşim Kleopatra da, onu çok seven annem de perişan olmuşlardır."

"Ama, en büyük acıyı sen yaşadın herhalde, haksız mıyım?"

"Sanırım haklısın."

"Sıkı akrabalık bağlarının dışında sizi birbirinize böylesine bağlayan neydi?"

"Büyük bir düş. Şimdi bu düşün bütün ağırlığı benim omuzlarımda. Günün birinde sevgili Ptolemaios, İtalya'ya girecek, onu öldürmüş olan barbarları yok edeceğiz."

Arkadaşının kupasına biraz daha palmye şarabı koyup sözlerini sürdürdü:

"Güzel dizeler dinlemek ister misin? Bana arkadaşlık etmesi için Thessalos'u çağırmıştım."

"Büyük bir zevkle dinlerim. Hangi dizeleri seçtin?"

"Değişik ozanlardan, denizi anlatan dizeler. Bu sonsuz kum manzarası bana denizin enginliğini anımsatıyor; çöllerin kuraklığı denizi özlememe neden oluyor."

Leptine'nin sofradaki iki-üç tabağı toplamasından sonra oyuncu içeriye girdi. Üzerinde sahne giysileri vardı ve yüzü boyalıydı: Gözlerine sürme çekmiş, dudaklarının çevresini kalemle çizerek hüznü bir hava yaratmış, tragedya maskelerine benzemişti. Elini lyra'sının tellerinde şöyle bir dolaştırdıktan sonra dizeler seslendirmeye başladı:

Ey denizin halesi,
dalgaların sırtında
gemileri hızla iten hale
beni nereye götürüyorsun?

İskender gecenin derin sessizliğinde onu büyülenmişçesine dinliyor, her türlü sesi çıkartabilen, tüm duyguları canlandırabilen, rüzgârın soluğunu, gök gürültüsünün gümbürtüsünü taklit edebilen bu oyuncunun sesine kulak veriyordu.

Thessalos'un renkten renge giren, hem en ince kadın iniltisini, hem de kahramanların cesur naralarını taklit edebilen sesi, iki arkadaşı gecenin geç saatlerine dek uyanık tuttu. Gösterisi sona erdiğinde Kral oyuncuyu kucakladı. Işıldayan gözleriyle, "Sağ ol!" dedi. "Gecemi ziyaret ede-

cek olan dūşlere çağrıda bulundun. Şimdi sen de git uyu; yarın önümüzde uzun bir yol var."

Ptolemaios bir süre daha çadırda kaldı ve Kral'la şarap içti.

"Hiç Pella'yı düşündüğün oluyor mu?" diye sordu ansızın. "Anneni, babanı, çocukluğumuzu, Makedonya tepelerinde koştüğümüz çocukluğumuzu düşünüyor musun? Irmaklarımızın, göllerimizin duru sularını geçiriyor musun aklından?"

İskender birkaç dakika sessiz kaldı, sonra onu yanıtladı: "Evet, sık sık düşünüyorum; ama onlar, bana uzun yıllar öncesine ait pek uzak imgeler gibi geliyor. Öylesine hareketli bir yaşam sürdürüyoruz ki, her saat bir yıl gibi geçiyor."

"Bu da zamanından önce yaşlanacağımızı gösterir, değil mi?"

"Belki... Ya da değil. Bir salonda en parlak ışık yayan kandil en önce söner, ama konuklar şölen sırasında onun ne denli parlak ve güzel bir ışık yaydığını asla unutmazlar."

Sonra Kral, çadırın girişini örtén perdeyi kenara çekerek Ptolemaios'la birlikte dışarıya çıktı. Çölün üzerindeki gökyüzünde sayısız yıldız parlıyordu; iki genç arkadaş gözlerini bu büyük, ışıklı kubbeye çevirdiler.

"Kimbilir, belki gökyüzünün en parlak yıldızlarının yazgısı da aynıdır. Gecenin serin geçmesini dilerim, dostum."

"Senin gecen de serin geçsin, İskender," diye yanıt veren Ptolemaios, kampın sınırında bulunan kendi çadırına yürümeye başladı.

Beş gün sonra Memphis'te Nil'in kıyılarına ulaştılar ve onları beklemekte olan Parmenion ve Nearkhos ile buluştular. İskender aynı gece Barsine'yi yeniden gördü. Barsine, gösterişli bir firavun sarayının en yüksek dairesinde kalıyordu; akşamları kuzeyden, Akdeniz'in esintilerini taşıyan rüzgârlar bu kata tatlı bir serinlik taşıyor, kelebek kanadı gibi hafif, mavi keten perdeleri tatlı tatlı uçuşturuyordu.

Barsine, Ion tarzı hafif bir iç giysisi giymiş, kolçakları altın ve mine kabartmalarla bezeli bir koltuğa oturmuş, konuğunu bekliyordu. Menekşe parıltılı kara saçlarını omuzlarına ve göğsüne dökmüş, hafif bir Mısır makyajı yapmıştı.

Kaymaktaşı setlerin arkasına gizlenmiş kandillerin ve ayın ışığıyla aydınlanan odaya sarısabırların ve zambakların baygın kokusu yayılmıştı; su doldurulmuş oniks kaplarda nilüfer çiçekleri ve gül yaprakları yüzüyordu. Üzerine sarmaşık dalları ve uçuşan kuşlar oyulmuş bir paravanın arkasındaki flüt ve arplardan hafif, tatlı bir müzik sesi gelmekteydi. Duvarlar küçük, çıplak kızların, tahtta oturan kraliyet çifti önünde, lavtalar, tefler eşliğinde dans edişlerini gösteren antik Mısır resimleriyle süslüydü ve odanın bir köşesinde, tepesi bir nilüfer çiçeği biçiminde sonlanan dört altın sütunlu baldaken biçiminde bir yatak duruyordu.

İskender içeriye girdi ve alev alev yanan gözleriyle Barsine'yi seyretmeye daldı. Çölün göz kamaştırıcı ışığı hâlâ gözlerini yakar, Amon oraklerinin gizli sesleri kulaklarında yansırken bedeni büyüleyici bir hale ile ışıldıyordu: Omuzlarını okşayan altın rengi saçları, yara izleriyle dolu, kaslı göğsü, rengi ışığa göre değişen gözleri, mavi damarları görünen ince ve sinirli elleriyle odanın ortasında duran İskender'in çıplak bedenini yalnızca hafif bir *hklamys* örtüyordu; giysinin omuzlarında takılı gümüş *fibula*'lar yüzlerce yıldır hanedan üyelerince kullanılmış el yapımı tokalardı. Kral alnına altın bir şerit bağlamıştı.

Barsine ayağa kalktı ve o anda erkeğin gözlerindeki ışığın içinde yok olup gittiğini hissetti. "İskender..." diye mırıldanırken, erkek onu kollarının arasına almış, olgun hurmalar gibi etli ve ıslak dudaklarını öpmeye başlamış, kalçalarını ve mis gibi kokan göğüslerini okşayarak yatağa yatırmıştı.

Ama Kral ansızın kadının teninin soğuduğunu, ellerinin altındaki bedenini buz gibi katılaştığını fark etti; uykuya dalmış olan savaşçı ruhu birden uyandı ve havada tehditkâr bir titreşim sezdi. Ansızın yataktan ayağa fırlayıp üzerine hamle yapan kişinin havaya kalkmış elindeki hançeri fark ettiği anda, sarayın bir sevdaya tanık olmaya ha-

zırlanan odasının duvarlarında tiz bir çığlık yankılandı; ke-
derle inleyerek ağlamaya başlayan Barsine'nin sesi de ona
eklendi.

İskender saldırganı hemen yakalayıp hançerini düşür-
mek için bileğini kıvrıyarak yere çiviledi. Şimşek gibi yaka-
ladığı büyük şamdánla saldırganın yüzünü paramparça
edecekti ki, yerde yatanın on beş yaşında bir genç olduğunu
gördü ve onu tanıyiverdi: Bu, Memnones ve Barsine'nin bü-
yük oğlu Heteokles idi! Çocuk tuzaga düşürülmüş genç bir
aslan gibi çırpınıyor, bin türlü hakaret savuruyor, hançeri-
ni kullanamadığından Kral'ın ellerini ısırmaya, tırmala-
maya uğraşıyordu.

Kopan gürültüyle odaya giren muhafızlar saldırganı et-
kisiz hale getirdiler. Muhafızlara emirler yağdıran subay,
olan bitenin önemini kavradığından, "Kralımızı öldürmek
istemiş! Onu hemen aşağıya götürüp işkenceye çekin ve ce-
zalandırın!" diye bağıyordu. Ama Barsine İskender'in
ayaklarına kapanmış, "Efendim, bağışla onu, oğlumun canı-
nı kurtar, yalvarırım sana!" diye inliyordu.

Heteokles annesine hor gören bakışlarla baktı, sonra
İskender'e dönerek, "Beni öldürtmek işine gelecektir, çün-
kü babamın canının ve onurunun intikamını alana dek, az
önce denediğimi bin kez daha yineleyeceğim!" dedi.

Yüreğindeki nefret ve çatışmanın heyecanı ile titriyor-
du. Kral, muhafızlara çekilmelerini işaret etti.

"Ama efendim..." diye karşı koymak istedi subay.

"Çıkın!" dedi İskender. "Onun yalnızca bir çocuk oldu-
ğunu görmüyor musunuz?" Sonra yeniden delikanlıya döne-
rek, "Babanın onuru çiğnenmedi ve canını alan da kötü bir
hastalığı," dedi.

"Bu doğru değil!" diye bağırdı çocuk. "Onu sen zehirlet-
tin ve şimdi... şimdi onun kadınına el koyuyorsun. Sen şe-
refsiz bir erkeksin!"

İskender ona yaklaştı ve kararlı bir ses tonuyla şöyle
dedi: "Babana hayrandım, onu kendime layık tek hasım
olarak görüyordum ve günün birinde onunla teke tek dövü-
şebilmenin hayali kuruyordum. Onu asla zehirletmeyi dü-
şünmedim; ben düşmanlarımla yüz yüze karşılaşmayı, kılıcı-
mı ve mızrağımı kullanmayı yeğlerim. Annene gelince;

aslında kurban benim; her an onu düşünüyorum, uykularım ve huzurum kaçtı. Aşk bir tanrıya ait olan, önlenemeyen, kaçınılmaz bir güçtür. İnsanoğlu yağmuru ve güneşi, doğumu ve ölümü engelleyemediği gibi, ne aşktan kaçabilir, ne önüne geçebilir."

Barsine odanın bir köşesinde yüzünün ellerinin arasına almış, hıçkırıyordu.

Kral, "Annene bir şey söylemeyecek misin?" dedi.

"Ellerin ona değdiği andan beri o artık benim annem değil, o bir hiç! Beni öldürün, bu sizin işinize gelecektir. Yoksa ben sizi öldüreceğim; Hades'te huzur bulabilmesi için, kanını babamın gölgesine kurban edeceğim."

İskender Barsine'ye döndü. "Ne yapmalıyım?" diye sordu.

Barsine gözlerini kuruladı ve kendini topladı. "Sana yalvarırım onu serbest bırak. Ona bir at ve yiyecek ver; sonra bırak gitsin. Bunu benim için yapacak mısınız?"

Delikanlı yeniden söze karışarak, "Seni uyarıyorum," dedi. "Beni serbest bırakırsan Büyük Kral'a gidecek, ordu-sunda sana karşı savaşılabilmek için bir silah ve zırh isteyeceğim."

"Öyle olması gerekiyorsa, öyle olsun," dedi İskender. Sonra muhafızları çağırıp çocuğu serbest bırakmalarını, ona bir at ve azık vermelerini emretti.

Heteokles sessizce kapıya yönelirken ruhunu sarsan şiddet dolu heyecanları gizlemeye çalışıyordu, ama annesi onu çağırıldı: "Bekle." Delikanlı bir an durdu, sonra yeniden arkasını dönüp koridora çıktı.

Barsine yeniden seslendi: "Yalvarırım dur!" Sonra bir sandık açtı, içinden kınında duran parlak bir silah çıkarttı ve oğluna uzattı... "Bu babanın kılıcı," dedi.

Çocuk kılıcı alıp göğsüne bastırırken gözyaşları sel gibi akıyor, yanaklarını yıkıyordu.

Kendi de hıçkırıklara boğulan Barsine, "Elveda oğlum," dedi. "Ahura Mazda seni korusun, babanın tanrıları seni korusun."

Koridor ve merdivenler boyunca koşan Heteokles, avluda kendini bekleyen muhafızın bir atın yularını eline vermesiyle durdu. Ama tam eyere atlamak üzereyken yan ka-

pıdan bir karaltının çıktığını fark etti. Bu kardeşi Phraates idi.

"Yalvarırım beni de al yanına. Artık bu *yauna*'ların tutsağı olarak kalmak istemiyorum," dedi. Heteokles bir an kararsız kaldı; bu sırada kardeşi ısrar ediyordu: "Beni de al, yalvarırım sana al beni de. Ağır değilim, at ikimizi de taşır, sonra bir at daha buluruz."

"Yapamam," dedi Heteokles. "Çok küçüksün ve sonra... birimizin annemizle kalması gerekir. Elveda Phraates. Bu savaş biter bitmez görüşeceğiz. Ve seni kurtaran ben olacağım." Kardeşini uzun uzun kucakladı; küçük çocuk hıçkırığa hıçkırığa ağlarken o atına atlayıp hızla uzaklaştı.

Barsine odasının penceresinden bu sahneyi izlemişti ve on beş yaşındaki bir çocuğun gecenin karanlığında bilinmez doğru at sürmesi yüreğini paralıyordu. O da çaresizce ağlıyor, insanoğullarının yazgılarının ne denli acı olduğunu düşünüyordu. Bir süre önce kendini *yauna* sanatçıların heykellerinde ve tablolarında gördüğü Olympos tanrıçalarından biri gibi hissederken, şimdi içinde bulunduğu koşulları en sefil köleninkiyle değişmeye hazırды.

VALERIO MASSIMO MANFREDI

BÜYÜK İSKENDER

DÜNYANIN HÂKİMİ

ROMAN

Valerio Massimo Manfredi, üç kitaptan oluşan *Büyük İskender* dizisinde, yaşadığımız toprakların bir zamanlar hâkimi olan genç Makedonya'lıyı, yalnızca tarihsel bir kahraman olarak değil, dehşetli, hırslı, aşkları, güçlü ve güçsüz yanlarıyla bir 'insan' olarak ele alıyor. Dizinin ilk kitabı *Makedonya'dan Anadolu'ya* ile hırslı, ateşli bir genç

olarak tanıdığımız *İskender*, ikinci kitap *Anadolu'nun Kapıları*'nda büyük Asya seferine başlayarak Anadolu'yu fethediyor, Mısır'a kadar uzanıyordu. Dizinin üçüncü ve son kitabı *Dünyanın Hâkimi*'nde ise genç komutan, artık gerçekten dünyanın hâkimidir. Kralların kralı, gene yenilgi yüzü görmeden ülkeler fethediyor, krallara boyun eğdiriyor. Mısır'dan başlayan yolculuğu, Fenike kıyılarından, görkemli Babil ve Perpolis'ten, Pasargad'dan geçerek Hindistan'da son buluyor. Kentler yağmalanıyor, insanlar acılara boğuluyor. *İskender*, Doğu ile Batı'yı kucaklayan dev bir imparatorluğun efendisi oluyor. Elbet bunca yükselmenin bir bedeli olacak, *İskender*, o güne kadar hiç kimseyi sevmediği kadar sevdiği kadını yitirecektir. Yüz yıla sığabilecek onca zaferi sekiz yıla sığdıran *İskender*, ülkesine dönme hazırlıkları yaparken, beklenmedik bir sonla yüz yüze gelecektir.

ISBN 975-07-0042-2

9 789750 700422

<http://www.canyayinlari.com>